

IX

16. Jana Henryka Bar. De Brünken, Przedłożenie sprawy przeciwko Julianny z Koppów Brüncken. (patrz 8.) - K. nlb. [illegible]

17. Z strony Todków, starozakonnych Prozba do General. Konfederacyi z tłumaczeniem interesu. (o usunięcie Exekucyi) - str. 18.

18. Salomei z Brzozowskich Sołtykowej Stan sprawy przeciwko Fr. Xaw. Branickiemu, Franc. Wikt. z Woronieckich Jabłonowskiej i sukcessorom Jabłonowskiego: K. nlb.

19. Kazim. Młodeckiego: Stan sprawy kryminalnej - K. nlb. 2.

20. Thelesphorus Billewicz (uti Advocatus). Inclytum C. R. Judicium! (W sprawie Cecylii z Wałkanowskich i Filipa Lichockich.) - K. nlb. 6.

21. Blank contra Józef Jeronski (patrz 9.). Porządek sprawy. - K. nlb. 1

22. Joanny z Krenskich Piechowskiej i małż. Status causae contra Rosam De Plater Strutyńska (~~[illegible]~~ patrz 11.) - K. nlb. 6.

23. Nestora Kaz. Sapiehy Remanifest na zaskarżenia Xiężny z hrabiów Lacrow Sapieżyny, żony swej. 1785. - K. nlb. 4.

24. Franc. Xaw. Branickiego Odpowiedź na Stan sprawy Salomei z Brzo sołtykowej (patrz: 18.) Str. 40

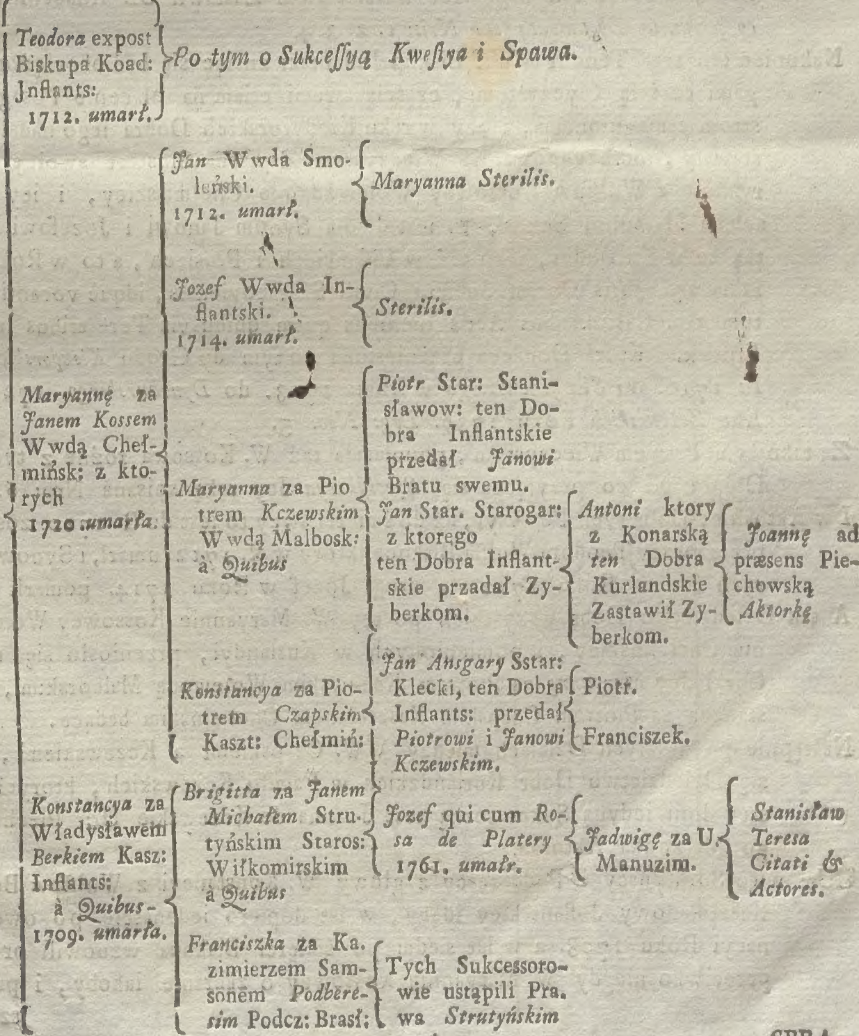
25. Replika z strony sukcessorów Jabłonieckich przeciw Franciszkowi Michalskiemu. (patrz 26. Rachunek do procesu 4.) K. 2

Braunen

STATUS CAUSÆ

EX PARTE Gnosæ Joannæ de Kczewskie, adpræsens Gnosi Josephi Piechowski Succamerarii S. R. M. Consortis, tanquam olim Gnosi Antonii Kczewski Capitan: Straszeviensis, & Teressiæ de Konałskie Conjugum Filiæ, olim verò Gnsi Joannis Kczewski Capitanei Starogardiensis & Rosæ de Kczewskie Conjugum, Neptis, olim verò M. Petri Kczewski Palatini Marieburgen: & Mariannæ Kossowna Conjugum Proneptis, olim autem M. Joannis Koss Palatini Culmensis & Mariannæ de Ludinghausen Wulffowna Conjugum pro-proneptis *Actricis & Citatæ*.
CONTRA Gnos Rosam de Plater Strutyńska Capitaneam Szakinoviensem, olim Gnsi Josephi Strutyński Consortem Viduam, tum Gnsos Stanislaum & Teressiam Manuzzi ex olim Gnsa Hedvige de Strutyńskie, cum Gnso de Manuzzi Capitaneo Opescensi procreatos liberos Minorennes, *Citatos & Actores*.

GENEALOGIA.

SPRAWA

1mo. O uchylenie Reskryptu restitutionis adversus fatalia prosequendæ Apellationis, unilateralnie Wyniesionego.

2do. *In principali*: O uznanie nieważności i nieprzyzwoitości Akcyi Strony UUr: Strutyńskich względem Sukcessyi w Dobra Łaukiezę i Kurtzhow po Przewiel: niegdy Teodorze Wulffie Biskupie Koadjutorze Inflantskim.

Consequenter 3*tio*. o Uchylenie Kondemnaty nieprawnie na Powodach otrzymaney.

Istota Sprawy początkowey iest taka:

TEODOR Wulff expost Biskup Jnflantski był iedynym Właścicielem Dobr Łaukiezy i Kurtzhof (o ktore teraz Kwestya) w Kurlaudyi leżących, iako też i innych w Inflantciech i Prusach po Oycu swym Fryderyku Janie Wulffie Podkomorzym Derpskim.

Te Dobra Kurlandzkie napierwey Zastawił był Alexander Wulff Opat Pepliński, Opiekun Teodora Wulffa, rodzoney Siostrze iego Konstancyi z Wulffow Berkowy i Mężowi w Roku 1674.

Potym sam Teodor Wulff Dziedzic, pomienionym WW. Berkom Kasztelanstwu Inflantskim, też same Dobra przedał Roku 1676.

Następnie znowu w Roku 1682. też same Dobra odkupił od WW. Berkow; a będąc ich napowrot Właścicielem Zastawił Ur. Knabenfowi. *Na co ponuntur Documenta sub Nris:* 1. 2. 3. 4.

Nakoniec ten sam Teodor Wulff Biskup Inflantski znaiąc się być obciążonym Długami częścią Oyczystemi, częścią swemi etiam na spłacenie Posagow Siostrom zaciągnionemi, i aby w ręku Kredytorskich Dobra iego nadal nie zostawały, odrezygnował ie Wieczystym Zapisem Siostrze swoiey Ur: Maryannie z Wulffow Kossowey Woiewodzinie Chełmisskiey, i iey Sukcessorom Masculini Sexûs, to iest dwom Synom Janowi i Jozefowi Kossom, tak te w Kurlandyi, iako też w Inflanciech i Prusiech, a to w Roku 1708. Dnia 25. 8bris Coram Judicio Civili Skarszoviensis, idquè vocantibûs protum tam Castrensibus Actis omnibus quam quibusvis Terestribus in Terris Prussiæ. Ktora Donacya przeniesiona po tym do Grodu *Kiszporskiego* w Roku 1710. do *Skaryszewskiego* w Roku 1713. do *Dyneburskiego* 1728. a do Akt *Zelburskich* Roku 1739. *Leg: Nro:* 5.

Za takowym Prawem Wieczystym, poopłacała taż W. Kossowa rożne z tych Dobr Długi: Na co przyłącza się *Specifikacya* Jey ręką spisana Nro: 6.

I w Aktualney Dobr tych Possesyi, aż do śmierci swey to iest do R. 1720. zostawała: przeżywszy Teodora Wulffa Biskupa, ktory w R. 1712. umarł, i Synow, z ktorych Jan w Roku 1712 a drugi Jozef w Roku 1714. pomarli Sterilés.

A tak Dziedzictwo Dobr wszystkich po tey W. Maryannie Kossowey Woiewodzinie Chełmińskiey, i pomienionych w Kurlandyi, przeniosło się na dwie Corki Jey *Maryannę* za Piotrem Kczewskim Woiewodą Malborskim, i Konstancyą za Piotrem Czapskim Kasztelanem Chełmińskim będące.

Następnie po zaszłych Działach między WW. Czapskiemi a Kczewskiemi, oparło się Dziedzictwo Dobr Kurlańdzkich w Familii Kczewskich, ktorych z prostey linii iedyną Sukcessorką iest Joanna de Kczewskie Ur: Piechowskiego Małżonka Aktorka.

UUr: więc Strutyńscy i Podberescy z głowy W. Konstancyi z Wulffow Berkowy Kasztelanowy Jnflantskiey idący, w lat dopiero iedenaście po owey Donacyi Roku 1708. a w lat siedm po śmierci Biskupa wznowili pretensyą przeciwko niegdy W. Maryannie Kossowey o zabranie iakoby, i przywłaszcze.

szczenie Substancyi po X. Teodorze Wulffie Biskupie, i uczynili *Manifest w Roku* 1719. wziąwszy do tego pochop z Donacyi owey 1676. przez Teodora Wulffa WW. Berkom uczynioney, a zapomniawszy o tym, że Ci WW. Berkowie odprzedali Dobra pomienione w Roku 1682. temuż Teodorowi Wulffowi, i że te legitimo Jure z Rezygnacyi Wieczystey Roku 1708. przeniesione pod Prawo Dziedzictwa W. Maryanny Kossowy, i na Sukcessorow Jey zostały.

Po namienionym więc Manifeście Roku 1719. w lat sześć, bo dopiero Roku 1724. zapozwał Ur: Jan Michał Strutyński Sukcessorow W. Kossowy ad Judicium Zelburgense, i tam posa Accessorium względem Plenipotencyi resolutum, znowu Process ten został opuszczony. *Ponit: Nor:* 7.

Nakoniec znowu w Roku 1736. takowy opuszczony Proces odnowił Ur: Jozef Strutyński Syn Michała, wyniosłszy wprzod Unilateralnie Reskrypt restitutionis adversus quævis fatalia Roku 1735. Po ktorym Reskrypcie rewokowanym przez drugi na przełożenie Sukcessorow W. Kossowey w R. 1736. *prout in Actis fol:* 16. Ciągnął się ten Process in Accessorio Adcitationis, i oparł się na Dekrecie Relacyinym Roku 1744. odsyłaiącym Sprawę ad 1*mam* Instantiam. *Ponit: ten Process Nro:* 8. *a Dekret Nro:* 9*no*.

A tak w Roku 1745. rozpoczęła Sprawa: W ktorey ze Strony Ur: Strutyńskiego pokładana owa Przedaż Roku 1676. przez Teodora Wulffa dla WW. Berkow, i Reskrypt restitutionis adversus lapsa fatalia præscriptionis. *In Processu fol:* 2.

Na co à Successoribus Kossovianis przy złożeniu Retrovendycyi Roku 1682. przez WW. Berkow dla Teodora Wulffa, i drugiey Rezygnacyi od tegoż dla W. Kossowey w Roku 1708. i przy odwołaniu się do Prawa i preskrypcyi, exceptio incompetentis Actionis opposita. *Ibid: fol:* 5.

Na ktore Stron wnioski i excepcyą zapadła Sentencya ostrzegaiąca też excepcye in tractu ulteriori Processus post litis Contestationem. *Legat: fol:* 14.

Sukcessorowie więc Kossiani in litis contestatione, & directa responsione, ponowili też same exceptią in competentiæ Actionis, na dowodach. 1*mo* Ze Wendycya dla WW. Berkow Roku 1676. upadła przez Retrowendycyą, Roku 1682. A ztąd iawna incompetentia Actionis quasi reivendicatoriæ. 2*do*. Ze Rezygnacya Roku 1708. dla W. niegdy Kossowy zupełne Prawo Dziedzictwa do Dobr Quæstionis dla nich stanowi, i excludit Strony Akcyą. 3*tio*. Ze Prawo mieyscowe Kurlandzkie, i inne wolność szafowania i rozrządzania według woli każdemu ostrzegło, a tym bardziey sterilibus. 4*to*. Ze W. niegdy Kossowa pooplacawszy Długi z Dobr tych, posiadała, i sama i Jey Sukcessorowie przez lat kilkadziesiąt, i że po zaszłych między domami Działach, i ciągłey Possessyi, przez samę nawet preskrypcyą, Strony pretensya niknie i upada. A Restytucya przez Reskrypt contra fatalia præscriptionis, iako Unilateralna, powtornym Reskryptem rewokowana została. *Vide Process à fol:* 16.

Na ktore dowody i excepcye Successorum Kossianorum Ur: Strutyński opuściwszy Jus petendi suum owę Wendycyą dla Berkow Roku 1676. motivo, ktorey do podniesienia Processu zapędził się, odpowiadaiąc, zaczął dopiero naganiać Jus petendi W. niegy Kossowy, owę Rezygnacyą Roku 1708. z przyczyn: Ze w Oryginale swoim nie była złożona: Ze w Prusiech była zeznana, i to w Aktach Mieyskich; a do Akt Kurlandzkich nie prędko przeniesiona; Ze Jus Succedendi Sukcessorow Berkowskich læsum. Ze acquisita Bona wolno każemu darować, non autem avita: Ze nakoniec do preskrypcyi nie była bona fides w W. niegdy Kossowey, i dla tego że wiedziała o rowney Sukcessyi Siostry swoiey po Biskupie: I z innych pomnieyszych. *Vide in Processu fol:* 19.

Na ktore Strony racye, lubo dostateczna Replika à Successoribus Kossianis nastąpiła, i ważność Donacyi quæstionis dowiedziona została, co i niżey usprawiedliwiono będzie; Wszelako Visum było Sądowi 1*mæ*. Instantiæ w Roku 1747. osłabić tęż Rezygnacyą Roku 1708. i Ur: Strutyńskiego przy-

puścić ad æqualem Successionem po Teodorze Wulffie Biskupie. *Legat: Sententia fol: 36.*

Od ktorey Strony obydwie apellowały ad *2dam.* Instantiam Ducalem, i tam po zaniesionych znowu od Stron Dowodach i Odpowiedziach decisum: Ze Actio reivendicatoria do owey Wendycyi Roku 1676. pro Jure petendi od Ur: Strutyńskiego wziętey, iako przez Retrowendycyą Roku 1682. zgaszoney i upadłey, za nieprzyzwoitą uznana. A co do Donacyi Roku 1708. zdało się i temu Sądowi non obstante eadem Donatione, z przyczyny, że Bonis acquisitis tylko iakoby, non vero Avitis wolne ma być rozrządzenie każdemu, i że tego ani Testamentem, dopiero Donacyą Eventualną post fata, Teodor Wulff uczynić podług Prawa nie mogł; przypuszczony został tenże Ur: niegdy Strutyński do rowney Sukcessyi po Teodorze Wulffie według Sentencyi *1mæ.* Jnstantiæ, z obowiązkiem i Kalkulacyi. *Leg: Sententia fol: 104. de Anno 1750.*

Od ktorey Sentencyi Apellatum ab utrinque do Sądow Relacyinych, & Apellatio admissa.

Niżeli ta Sprawa z Apellacyi w Sądach Relacyinych przypadła, agitowała się druga między tymże Ur: Strutyńskim, a Ur: Zyberkiem Star: Bolnickim ex Jure quæsito od UUr: Kczewskich Sukcessorow W. Kossowey, Dobr Inflantskich Dziedzicem, i temiż UUr: Kczewskiemi iako Ewiktorami w Sądach W. K. M. P. M. Assessorskich, o też Dobra Jnflantskie Lixna zwane, ktore z tey samey Donacyi Roku 1708. do Dziedzictwa W. Kossowey przyszły. W tym więc Sądzie Ur: Strutyński rownie naganiał tę Donacyą z tych samych przyczyn, co w Kurlandyi i teraz, że w Aktach Mieyskich Skarszewskich zeznana; Ze nie wczasie przeniesiona: ze eventualna, bo inferebatur, iakoby wyraz w niey był „*post fata Bona tenendi &c:*„ Wszelako z dowodow iasnych, i z produkcyi Protokułu Skaryszewskiego, gdy dowiedziono było, że i te słowo „*post fata Bona tenendi &c:*„ w Extrakcie mylnie wyiętym wyrażone (iakowy Extrakt i w Kurlandyi z tą omyłką był produkowany,) i że zamiast tych słow „*post fata*„ istotnie i prawdziwie było Compertum == *præfata Bona &c:* == Przeto Donacya namieniona za legalną Dekretem uznana i Akcya Ur: Strutyńskiego o Dobra Inflantskie z tey samey Donacyi pochodzące za nieprzyzwoitą deklarowana. *Legat: Dekret Assessorskich Roku 1753. Dnia 7. Lutego Nro: 9no.*

Po tym Dekrecie względem Dobr Jaflantskich Skonwinkowany Ur: niegdy Strutyński w swey pretensyi i do Dobr Kurladzkich nieprawnie wszczętey, opuścił ią, i tak: Gdy z owey Apellacyi od Sentencyi Kurlandzkich, w Roku 1754. Dnia 12. Grudnia przypadła Sprawa w Sądach Relacyinych, została otrzymana z Instancyi Sukcessorow W. Kossowey na UUr: Sstrutyńskich Kondemnata ta zgasiła cały Process i pretensyą od tychże UUr: Strutyńskich nieprawnie formowaną. *Ponit: ta Kondemnata Nro: 10mo.*

Dopiero potym w lat 30. to iest Roku przeszłego 1784. post lapsa multiplicata fatalia w Prawie Kurlandzkim præscripta, wyniosłszy Strona Unilateralnie Reskrypt Restitutionis in integrum adversus eadem fatalia podniosła Sprawę do Sądow W. K. M. P. Mił: nie Zapozwawszy nawet Strony o uchylenie owey Kondemnaty w Roku 1754. na sobie otrzymaney gaszącey cały Process i Akcyą Strony przeciwney. *Kładzie się ten Pozew Strony Nro. 11mo.*

Z ktorego Pozwu nieprawnie intymowanego, i w tenczas gdy Ur, Piechowski poiąwszy in Sociam vitæ teraźnieyszą Aktorkę nie był wsposobności ani w interessach rozpatrzyć się, ani Papierow po rozmaitych Domach i rękach przez ten czas tak długi uwięzłych i zostaiących, znaleść i odebrać, otrzymała Strona na UUr: Piechowskich na Kadencyi Marcowey w Roku przeszłym 1784. Kondemnatę.

O ktorey, tudzież Reskryptu Unilateralnego uchylenie wydany Mandat, *ktorego Relacya w Xięgach Grodzkich Brasławskich die 15. 7bris 1784. Nro, 12mo.*

I nawzaiem Strona wydała także Mandat loco peragendæ Executionis, ale nieprawnie insynuowany, bo przez Ministeryała Zelburskiego Xiężęcego:

Lecz

Lecz ani w tym Mandacie nie czyni: o uchylenie owey Kondemnaty Roku 1784. *Ponit: ten Mandat Strony Nro: 13tio.*
Z tych więc Terminow przychodzi teraz Sprawa, w ktorey

CONCLUSIO.

Supplicant Generosi Piechowscy Conjuges. Quoniam Formula Regiminis Anni 1617 in §. 147. & 149. Jus quoque præscriptionis ad observandum Judiciis, dirimendasque & sopiendas inter Partes lites, pro Lege irrevocabili determinavit. Generosi vero Successores Strutyńsciani Jus istud præscriptionis hac in Causa evertendo, Rescriptum Unilateraliter pro extinguendo hoc Jure præscriptionis, in præjudicium Partis alterius, & non auditâ illa, in derogationemque Condemnationis in Judiciis Relationum Anno 1754. obtentæ, & pro re judicata reputari debitæ, adversus quoque Diploma Appellatorium Anni 1615. & Decisiones Commissoriales Anni 1727. ejusmodi Rescripta prohibentes & pro inattendibilibus declarantes, ad sinistram informationem exportarunt. Proinde ante omnia, idem Rescriptum tanquam Juris Statutarii alteri Parti servientis, læsivum & eversivum, pro subreptitiè impetrato & inattendibili declarari. *Jn negotio vero principali.* Attentâ Donatione Anni 1708. rite & legitime, permittente quoque Lege Statutaria Curlandiæ in Formula Regiminis §. 86. & in Privilegio Nobilitatis § 7. Confectâ & subsecuta, & jam Decreto Regio Judiciorum Assessorialium Regni, ratione Bonorum Lixna, ex eademmet Donatione promanantium, ex Controversiis Partium Anno 1753. pro firma & Valida, decisâ & adinventâ. Considerata quoque Lege itidem Statutaria in §. 147. quod nempe „*Res immobiles inter præsentes Sexennio, & inter ab-„sentes duodecem Annis præscribuntur*„ & in §. 149. quod scilicet „ *Actiones „omnes Civiles quinquennio tolluntur, intra quod spatium, nisi quis instrumentis & „obligationibus, alioque jure suo usus fuerit ab omni Actione cadit* „ Porro cum Successores Berkowiani Notitiam rei habentes ab Anno 1708. Donationis officiosè factæ, & demum à fatis olim Adm: Rndi Episcopi Wulff Anno 1712. subsecutis, Jus suum prætensum negligi admiserant, & nunc primum post elapsa fatalia præscripsionis, scilicet Anno 1719. Die 17. Februarii Manifestationem de prætenso Jure suo ad Acta insunuarunt; Et demum in ipsa suscitata lite eadem fatalia præscriptionis aliquoties elabi passi sunt. Denique post obtentam super ipsis in Anno 1754. in Judiciis Relationum Contumaciam, per Annos circiter 30. pariter Siluerunt, nec in tempore per Legem Statutariam præscripto, scilicet intra Annum & Diem, Contra eandem Contumaciam quidquam egerunt: Taliterquè juxta eandem Legem, nempe juxta Diploma Appellatorium Anni 1615. §. *ad extremum.* propter tot multiplicata fatalia, eadem Contumacia Vim rei judicatæ Obtinuit, prætensioque Partis, & si foret legitima, extincta esse Comperitur. Proinde præmissis omnibus animadversis, Actionem Successorum Strutynscianorum pro incompetenti sententiari, ipsosque ad refusionem litis expensarum obstringi. *Condemnationem vero* Super Gnsis Piechowskie Anno 1784. tanquam in Termino illegitimo obtentam, aliisque ex rationibus sine pœnis cassari.

RATIONES CONCLUDENDI.

Nayprzod: *Co do uchylenia Reskryptu.*

1mo. Prawo mieyscowe Kurladzkie, to iest Formula Regiminis Anni 1617. przez wszystkie Konstytucye aż dotąd na Seymach, względem Kurlandyi stanowione, w mocy nieporuszoney upoważniona, służy i do Rządu, i do Sądu dla tych Xięstw i każdego w szczegulnosci Obywatela: w ktorym Prawie szczegulne Artykuły, to iest §. 147.

 de

de praescriptione Bonorum immobilium, y §. 149. *de praescriptione Actionum*, pro Lege habentur, y do obrony każdemu, y w każdym Sądzie służą. Strona więc będąc przekonana u siebie, że *in facto* propter elapsa tyle razy fatalia, przeciwne iest iey to Prawo de praescriptione, nie chce ulegać mu, y dlatego wystarała się unilateralnie o wyięcie siebie z pod niego. Więc nieprawnie, bo tym samym usiłuie odiąć drugiey Stronie sposob obrony z tego Prawa publicznego służącey.

Tak zrobiła w Roku 1735. wynosząc Reskrypt restitutionis in integrum adversus lapsa fatalia; Ale że to było przeciw Prawu, & in praejudicium drugiey Strony, revocatum więc zostało przez następny Reskrypt R. 1736. zalecaiący Sądowi Kurlandzkiemu, aby Sprawę tę sądził według Ustaw Prawa, non obstante eodem Rescripto. *Leg. fol.* 16.

2do. Takich Reskryptow in praejudicium Partis, a ieszcze unilateralnie z osłabieniem Prawa publicznego wynoszenia, zabroniło Prawo, y karę na wynoszących ustanowiło, & pro inattendibilibus deklarowało. *Leg. Diploma Apellatorium Anni* 1615. fol. 114. w Zygenhornie, in verbis: „Literas & „Rescripta in Ducatum, & ad ejus Magistratus ac Judices quoscunque nulla „dabimus, quibus in gravamen & praejudicium Partis in executione rei ju„dicatae aliquo modo impediri aut retardari possit justitia. *Item.* Quod si „aliquando per importunam alicujus instantiam, aut modo alio quovis lite„ras tales de Cancellaria nostra emanare contigerit, sint ipso Jure nullae, „ac is, qui hujusmodi produxerit, poena 20. hungaricalium parti adversae „numerandorum puniatur." Jeżeli więc in retardationem rei judicatae & justitiae nie godzi się wynosić takich Reskryptow, *à fortiori* zatym in eversionem Prawa, i z odięciem obrony z niego dla drugiey Strony służącey. *Item Decisiones Commissoriales* 1727. *ibidem folio* 355. in verbis: „Nec ulla „Rescripta Regia contra Jura hujus Provinciae à Regimine Ducatuum ho„rum attendantur, imo ut super impetrantes ad sinistram Cancellariarum „Regni & M. D. Lithuaniae informationem, talia Rescripta, poenae in for„mula Regiminis expressae extendantur, perpetuo cavetur."

A przeto Reskrypt ten tak, iak ow Roku 1735. iako sub & obreptitie in praejudicium drugiey Strony, unilateraliter wyniesiony, uchylony być powinien, z ukaraniem Strony pro sinistra impetratione.

Quo ad 2dum. *w samey Sprawie:* względem nieprzyzwoitości Akcyi Strony.

Nieprzyzwoitość Akcyi Strony UU. Sukcessorow Strutyńskich, usprawiedliwia się na dwoch istotnych fundamentach:

1mo. Na dowodzie prawności Donacyi Roku 1708. przez Teodora Wulfa Biskupa, dla W. Maryanny Kossowy, zeznaney.

2do. Na Dowodzie zamilczaney dawności, to iest preskrypcyi tak względem rzeczy, iako też Akcyi.

Co do Pierwszego.

Donacyi według opisu Prawa pospolitego, dwoisty gatunek, co do Sprawy dzisieyszey, uważyć należy, oprocz innych do przypadku nie reguluiących się. *Jedna* iest Donatio *Causa mortis*, quae cogitatione mortis fit, expressis verbis: & morte donantis effectum sortitur, *juxta L. Cod. tit. de Donationibus, apud Schneid. Libro* 2. *tit.* 7. Druga nazywa się Donatio *inter vivos*, quae vivente Donatore sortitur effectum. A ta znowu, albo iest *remuneratoria*, quae fit ob Causam: vel mere *liberalis*, juxta *L. eandem & ibidem.*

Donatio *remuneratoria*, nie potrzebuie według tegoż Prawa pospolitego nawet insynuacyi ad Acta. *Ibidem* in verbis: „In Donatione remuneratoria, ut ea, „quae fit ob Causam, & ob bene merita, insinuatio supervacanea est. Nam

„insi-

„insinuatio tantum inventa est ob Donationem meram simplicem & puram, „quæ nullo Jure cogente fit, tantumque munificentiæ & liberalitatis exer-„cendæ Causa fit, & propriè Donatio dicitur."

Według tego Prawa pospolitego wolność czynienia Donacyi pozwolona każdemu. *Ibidem* in verbis: „Omnes ii donare possunt, quicunque liberam faculta-„tem administrandi res & bona sua habent, nec pro minorenni prodigo, „aut furioso reputantur."

Według Praw znowu Kurlandzkich taż sama wolność każdemu dozwolona, Naprzod: *in Privilegio Nobilitatis* Anni 1561. §. 7. w Zygenhornie fol. 59. in verbis: „Proinde petimus *&c:* . . ut habeamus liberam & omnimodam potestatem de „bonis nostris disponendi, *dandi*, *donandi*, vendendi, alienandi, & in usus „beneplacitos non requisito Vestræ Majestatis Consensu, & alterius cujusvis „Superioris, convertendi."

Item według *Przywileiu* Xięcia Gottharda R. 1570. od Nayiaśn: Krola Stefana R. 1578. utwierdzonego, w *Zygenhor: fol.* 85. §. *6.* in verbis: „Lubo w da-„wnieyszych czasach w tym Xięstwie Prawem Lennym Dobra dzierżane „były, z tym wszystkim z opatrzności J. K. Mci tak przez obdarzenie i ze-„zwolenie Jego, iako też przez Nas iest to poprawiono, & Equestri Or-„dini libertas gratiæ łaskawie nadana i udzielona: „ iż każdy Lennik (*a to słowo juxta genuinum sensum Privilegii idem sonat*, *co Szlachcic Kurladzki*) ktory ma Dobra, a nie ma de lumbis Sukcessorow, „Niemi może dyspo-„nować według swego upodobania, *zabartować*, *Zastawić*, *Alienować*, *prze-„dać*, *darować*, *Testamentem zapisać*, a gdzie to za żywota nie stanie się, „naybliższe pokrewieństwo Męskiey i Niewieściey płci intestato Succedere „mocnym być ma. „

Item Formula Regiminis Anni 1617. §. 86. *w Zygenhornie fol:* 139. Donacyi czynienia wolność ostrzega, z kondycyą insynuacyi ad Acta takiey Donacyi, ktoraby przenosiła 500. Złł: in verbis: „Donationes omnes *etsi licitæ sint*, „tamen cum quædam Sapiant prodigalitatem & suspicionem, quod fraudi-„bus, & blanditiis extortæ magis, quam ex amore impetratæ sint, idcirco „Excedentes Summam 500. florenorum Polon: non, nisi publica *insinua-„tione judiciali præcedente, permitti &c: debent.* „

Na mocy więc tych Praw nastąpiła Donacya przez Teodora Wulffa dla Maryanny Kossowy Woiewodziny Chełmińskiey i Jey Sukcessorow w Roku 1708. Coram Judicio Civili Skaryszoviensi na Dobra tak w Prusiech, Jnflantach, iako też w Kurlandyi będące, officiosè ad personalem Comparitionem tegoż niegdy Przewiel: Teodora Wulffa Biskupa. A nastąpiła w Aktach Mieyskich z potrzeby konieczney, bo w ten czas wszystkie Akta Grodzkie i Ziemskie w Prussach Wakowały, z Zaświadczenia wyrazow w tey samey Donacyi. *Leg:* Przeniesiona potym przez insynuacyą, czyli Oblatę do Grodu Kiszporskiego w Roku 1710. do Skarszewskiego Roku 1713. rownie propter vacantiam Ziemstwa. Do Dyneburskiego w Jnflant: Roku 1728. do Zelburskiego w Kurlandyi Roku 1739. Więc iest ze wszechmiar prawna.

1*mo.* Bo Prawo Pospolite i Kurlandzkie, iako wyżey, przywiedzione, dozwoliło czynić każdemu Donationes, dopieroż Sterilibus. 2*do.* Bo nastąpiła officiosè. A chociaż uczyniona w Aktach iedney Prowincyi, wszelako to wszystko pod iednym Panowaniem, więc prawną moc miała, i ma do Dobr poroznu, i w innych Prowincyach leżących, iako to w Jnflantach i Kurlandyi, ile zrobiona juxta legem & Consuetudinem loci; Jakowe Actus extra Territorium nawet, ale zrobione podług Prawa Mieyscowego, ważne są na mocy Prawa pospolitego, wszędzie. *juxta L. ff.* §. *de adopt:* Apud Reigerum *fol:* 3064. *Numero* 74. *in verbis:* „ Jnstrumentum factum „in Territorio ex forma Statuti, valet etiam extra Territorium. „*Item* ibidem fol: 957. Nro 246. in verbis: „Testamentum secundum loci Consue-„tudinem factum, ubique valet. „

Tym bardziey, że in suis Territoriis, Oblatowana została, *prout supra.*

Nec obest Obiekcya Strony w Processie, 1mo. Ze ta donacya nie iest zrobiona in foro rei sitæ, to iest w Kurlandyi.

Bo R. 1mo. Niemasz tego w Prawie Kurlandzkim wyżey cytowanym Roku 1617. aby koniecznie na Dobra Kurlandzkie w Kurlandyi działa się Rezygnacya, tylko to iest w §. wyżey przywiedzionym 86. Formulæ Reginimis, aby były „*Actis publicis insinuatæ.*„ Wszakże nie tylko insynuacya czyli Oblata, ale zamiast tego, recognitio personalis w Aktach publicznych Skarszewskich nastąpiła przez Teodora Wulffa tey Donacyi. A przeto satisfactum Legi.

R. 2do. Ze wyżey przywiedzione Prawo pospolite ewinkuie, że Instrumentum extra Territorium juxta Leges loci Confectum, ubique valet.

Item probatur ex *L.* 30. *Cod:* §. *de Donat:* że Donacya chociaż przed Sedzią obcym uczyniona, ważna iest, in verbis: „Donatio coram quocunque Judice „quamvis incompetente facta valet, *apud Gaill: lib:* 2. *Obs:* 39. *Num:* 28.

Item. Konst: Koron: 1588. fol: 467. tit: *O Ważności Zapisow* Donacye i Zapisy za ważne mieć chce, chociaż w Aktach Obcych odległych uczynione byłyby, a tylko przenosić każe, bez zamiaru nawet czasu, do Xiąg własnych, gdzie dobra leżą, a to dla wiadomości każdego.

A tak obiekcya nie zeznaney Donacyi in foro rei sitæ, to iest w Kurlandyi, upada zupełnie przez rezolucyą Praw przywiedzionych, tym bardziey, gdy §. wyżey wyrażony 86. Prawa Kurlandzkiego, nie mowi o czynieniu i zeznawaniu Donacyi Coram Actis rei sitæ, ale tylko wyciąga insynuacyi ad Acta publica: ktora insynuacya, aż nad to dopełniona, gdy rownie coram Actis publicis Skaryszeviensibus zeznana i uczyniona została, a potym ad Acta Curlandica przeniesiona.

Nec obest znowu przywiedzione Prawo z Decyzyi Kommissarskich Anni 1717. *ad Desiderium* 13. §. 2. że venditio, &. quævis alienatio Dobr in Judicio istius Districtus, ubi sita sunt, fieri, & Actis inscribi propter Notitiam debet.

Bo R. 1mo. Ze te Prawo 1717. poprzedziła Donacya Anni 1708. a tak do niey non regulatur, tylko ad Casus futuros: Owszem też same Prawo w mocy swey zostawiło Actus poprzezaiące, w słowach: „Salvis vero obli„gationibus iam antea datis, & more hactenus dato, judicialiter Corroboratis.„ *Legat: w Zygenhornie fol:* 398. 2do. Ze te Prawo ustanowione iest w materyi potioritatis, i cel iego iest ten sam, iaki Konstytucyi Kor: 1588. aby wiadomość była każdemu, i że w Konkursie pierwszość Zapisu iest tego, ktory go pierwey pozyska w Aktach dla siebie, iakowy przypadek potioritatis w Sprawie dzisieyszey nie iest.

Nec obest obiekcya Strony w Processie *Druga:* Ze ta Donacya 1708. nie prędko do Akt Kurlandzkich insynuowana i Oblatowana.

Bo R. 1mo. Ze ta Donacya nie iest in sua specie liberalis, ale *remuneratoria*, i bardziey onerosa, bo W. Kossowa akceptowawszy tę Donacyą i Dobra obiąwszy, opłaciła Długi do 129. Tysięcy Tynfow, iako wyżey położona specyfikacya dowiodła. A i więceyby się pokazało, gdyby Dokumenta w roznych rękach i Archiwach będące, pozbierane być mogły. A tak iako Donatio remuneratoria & magis onerosa, według opisu Prawa pospolitego wyżey przywiedzionego, ktorym się i Xięstwo Kurlandzkie in Casibus non expressis, juxta Pacta Subjectionis, Sądzi, insynuacyi nawet ad Acta niepotrzebowała.

R. 2do. Niemasz w Prawie Kurlandzkim czasu zamierzonego, w ktorym miałaby być insynuacya, czyli Oblata, ani rygoru względem tego. Dosyć więc że iest Oblatowana ta Donacya w Roku 1739. w Aktach Kurlandzkich.

R. 3tio. Insynuacyi koniec i potrzeba nie inna iest, tylko aby in Casu potioritatis, pierwszość była Zapisu, co dziś w Kwestyi nie iest. Powtore aby Wiadomość doszła tych, ktorych interessem iest: Lecz gdy o tym wszystkim wiadomość miała Strona w swych Antecessorach, upada przeto i obiekcya ztąd, przeciw niewczesney iakoby Oblacie.

A że

A że wiedziała, dowod iest ex sequentibus: *1mo.* Producitur List UU. Jana Michała Strutyńskiego, y Brygitty z Berkow Małżonkow, Roku 1713. dnia 30. Augusti z Sołok pisany do W. Woiewodziny Kossowy, z doniesieniem: że w Dobrach iey Kurlandzkich nierząd się dzieie, y krzywdy od Sąsiad; *Ponitur Nro.* 13. Item *2do.* Z Plenipotencyi dnia 10. Januarii 1713. y z Kwitu tegoż Roku w Grodzie Warszawskim zeznanego, ktorym UU. Strutyńscy y Podberescy, kwituią W. niegdy Kossową z odebranych rzeczy po niegdy Przew: Teodorze Wulfie pozostałych, *Ponitur Nro.* 14. NB. Ten Dokument nie był przy Sprawie in Prima Jnstantia.

Gdy więc wiadomość zupełną mieli y o Donacyi, bo zapatrywali się od R. 1708. na Possessyą aktualną W. Kossowey w Dobrach Kurlandzkich, y innych, przyznawali iey Dobr tychże własność, odbierali rzeczy po zmarłym Biskupie Wulfie, y kwitowali Woiewodzinę, żadney sobie pretensyi nie zostawuiąc. Przeto insynuacya namienioney Donacyi, ani z konieczności Prawa, iak wyżey deductum, ani dla Strony wiadomości iuż mianey zupełnie, nie była potrzebna.

Nec obest *Trzecia* Obiekcya Strony, y motivum singulare Sądu Kurlandzkiego, że *tylko Bonis acquisitis każdy dysponować może, iak mu się podoba*, a nie *profectitiis à Majoribus*, y że tych ani *Testamentem*, ani *Donacyą causa mortis* alienować nie wolno: Odwołuiąc się w tym do §. 172. Formulæ Regiminis, ktory iest taki: „Liberi quoque, si sine liberis decesserint, Testa„mento suo Parentes suos excludere non possunt, sed dimidiam partem „illis, fratribus vero & sororibus, vel nepotibus ex illis, alteram semissem relinquere tenebuntur." Tudzież do Przywileiu Xięcia Gotarda Anni 1570. wyżey przywiedzionego.

Bo ℟. 1mo. Mylnie Strona, y mylnie Sąd primæ & secundæ Jnstantiæ motywował, iakoby tylko bonis acquisitis wolna była dyspozycya każdemu. Gdy in Privilegio Nobilitatis Anni 1561. bez żadney dystynkcyi avitorum ab acquisitis, libertas dandi, donandi, vendendi obwarowana: Y toż samo Przywileiem Gotthardi Ducis iest ponowiono, iako te obydwa Prawa de suo Contextu wyżey wypisane ewinkuią, y §. 86. Formulæ Regiminis Donacyi w ogolności czynić dozwala, byle tylko przewyższaiące Zł. 500. Actis insinuentur.

Jest wprawdzie zabroniona alienacya Dobr według §. 186. ale tych, ktore są sub onere fidei commissi, & sub Jure conjunctæ manus, inne zaś Dobra wszelkie czy to acquisita, czy to profectitia à majoribus, na mocy Praw wyżey przywiedzionych, według woli każdego *alienari & donari* mogą, byle nie Testamentem, według §. wyżey przywiedzionego 172. §. *Liberi quoque*.

℟. *3tio.* Nakoniec gdyby y tak było, że Prawo zabroniło *Avita* bona alienować, tedy Dobra quæstionis nie są *Avita*, bo ie nabył Fryderyk Jan Wulf Oyciec Teodora Wulfa Biskupa, w Roku 1652. dnia 18. 9bris. Na co *producitur Tranzakcya*, ktora także NB. in prima Jnstantia nie była pokładana. *Nro.* 15.

A według Prawa, te Dobra, ktore Oyciec nabył y Synom w Sukcessyi zostawił, non reputantur pro Avitis. *Zalaszowski.* Lib: 2. tit: de Donat. fol. 117. in verbis: „Illa bona *Avita* dicuntur, quæ quis à majoribus suis, „puta *Avo, Proavo, & similibus, & non à Patre solo* accepit."

Powtore: Ze te Dobra iuż odprzedane pierwey Konstancyi Berkowey w R. 1676. nabył retro, y odkupił tenże sam Teodor Wulf, więc prawnie były ab ipso quæsita, a w takim przypadku, choćby były w rzeczy samey Avita, tedy podług Prawa pro acquisitis rozumiane być powinny. *Leg. Zalaszowski* §. Ad hæc. A tak upada y Obiekcya Strony de bonis Avitis przywiedziona, y motivum Sentencyi Kurlandzkiey: bo ani w Prawie Kurlandzkim zakazu niemasz de Avitis non alienandis, ani nawet Dobra quæstionis nie miały naturam bonorum Avitorum.

Nec obest *Czwarta* Obiekcya Strony, y motivum Sądu Kurlandzkiego: że Teodor Wulf, Dobr tych ani Testamentem, ani *Donatione causa mortis*, alienować nie mogł. *Leg.* Sententia *fol.* 104.

Bo

Bo ℞. 1mo. Ze Testamentem nie mogł, to agnoscitur, na mocy §. 172. *Liber; quoque.* Ale że ta Donacya nie iest Testamentem, więc Prawo non ad casum, y motivum szczegulnieysze Sentencyi upada.

℞. 2do. że nie mogł Donatione *causa mortis*, tego niemasz w Prawie Kurlandzkim, bo y owszem §. 86. fol. 139. w *Zygenhornie. Omnes Donationes licitas esse*, dowodzi, aby tylko insinuentur Actis, ktore Zł. 500. excedunt.

Tym bardziey, że Donatio quæstionis nie iest *Causa mortis*, ale *inter vivos*, idque remuneratoria, iak wyżey deductum.

Tu Notandum singulariter: Ze Sąd primæ & secundæ Jnstantiæ maiąc tę Donacyą pro Donatione *causa mortis*, porownał ią też z Testamentem; y Prawo de Testamentis §. 172. *liberi quoque* do tey Sprawy y Donacyi Wulfoskiey zastosował. Ale to wszystko było errorne, z przyczyny położonego mylnego Extraktu tey Donacyi, z wyrazem słowa: *post fata*, zamiast istotnego słowa *præfata* bona tenendi. Co potym pokazało się, y dowiedziono przy Sprawie między temiż Stronami o Dobra Jnflantskie w Assessoryi Roku 1753. poźniey, po decydowaney Sprawie w Kurlandyi, idque z komportacyi Protokułu Skaryszewskiego.

A tak dla mylnego Extraktu w Sądach Kurlandzkich pokładanego, mylne też motivum tegoż Sądu, y mylne zastosowanie Prawa de Testamentis do tey Donacyi, ktora ani iest Testamentem, ani Donacyą *causa mortis*, ale Donacyą inter vivos, iakowa według Praw wszystkich, y mieyscowego Kurlandzkiego prawna, y nieporuszona iest.

Notandum 2do. Ze właśnie też same zarzuty przeciw tey Donacyi czynione były w Assessoryi, przy Sprawie o Dobra Jnflantskie, ale na mocy tych Praw wyżey przywiedzionych, rzeczona Donacya 1708. Dekretem Sądu owego z kontrowersyi pro legitima & valida uznana została, y ten Dekret facit rem judicatam inter Partes o namienioną Donacyą, y dla tego też z owey Appellacyi od Dekretu Kurlandzkiego, gdy Sprawa przypadła w R. 1754. w Sądach Relacyinych, Strona przekonana de negotio injusto, dała się skondemnować, ktora Kondemnata według Prawa Kurlandz: iako przez 30. lat blisko zamilczana, znowu czyni rem judicatam, y excludit Strony Akcyą, o czym niżey. *A tu Leg.* Dekret Assessorski Anni 1753.

Quo ad 2*dum* Titulum Sprawy przemilczaney dawności czyli Preſkrypcyi.

Ta Preskrypcya przeciw Stronie, w dwoistym iest gatunku. 1*mo.* Quo ad Rem. 2*do.* Quo ad Actionem. A te znowu w dwoistym czasie: przed zaczętym Processem, y w trakcie onego.

Co do *pierwszey.* Prawo Kurlandzkie in Formula Regiminis, *w Zigenh: fol:* 142. *Nro:* 147. stanowi to, in verbis: „Res immobiles, inter præsentes Sexennio, „inter absentes duodecem Annis præscribuntur."

Co do *drugiey.* Toż Prawo tamże w §. 149. stanowi to: „Actiones omnes Ci„viles quinquennio tolluntur, intra quod spatium nisi quis Jnstrumentis, „& obligationibus, alioque Jure suo usus fuerit, ab omni Actione cadet."

Jn facto zaś notorium iest: że Donacya nastąpiła w Roku 1708. Ze w exekucyi iey W. Maryanna Kossowa rządziła Dobrami iako swemi własnemi, co Stronie było wiadomo, według dowodu z Listu Anni 1713. Strutyńskich oboyga Pradziadow Pozwanych, mięszkaiących tylko o mil trzy, i z Kwitu tegoż R. 1713. z odebranych rzeczy po Teodorze Wulffie, wyżey położonego.

Jeżeli więc uważy się czas od owey Donacyi 1708. do Manifestu Strony Roku 1719. tedy pierwsza preskrypcya quo ad rem, dwa razy prawie wypłynęła, i druga quo ad Actionem więcey niż dwa razy.

Jeżeliby zaś uważyć przyszło czas preskrypcyi à fatis Biskupa, tedy te nastąpiły 1712. *na co producit: Sepultura,* Więc i od tego czasu, do Manifestu 1719. obydwie te preskrypcye *& ad rem, & ad actionem* upłynęły. Nako-

niec

niec i po owym Manifeście 1719. Znowu fatalia zaszły, bo dopiero Zapozwanie nastąpiło w Roku 1724. w lat sześć. *Vide w Processie fol: 59.* I znowu opuszczona Sprawa Anno 1730. dopiero w lat sześć Anno 1736. także po preskrypcyi wyszłey, odnowiona. Przyznała to sama Strona, że iey obstat præscriptio,, gdy wyniosła ieden Rescrypt 1735. Restitutionis sui, ale tamten iako nieprawny, rewokowany powtornym R. 1736. a Sprawa została się sub Lege, & ex Lege judicanda. Wyniosła znowu powtorny 1784.; ale i ten iako obreptitiè wyniesiony, że Prawa Strony drugiey obrażać nie może, iuż deductum wyżey; a Strona pro confesso ztąd deducitur, że iey fatalia & præscriptiones obstabant, & obstant peremptoriè.

Gdy więc i Prawo iasne, & in facto dowod oczywisty; Przeto W. niegdy Kossowa maiąc titulum indubitatum z Donacyi, maiąc bonam fidem de Jure suo z teyże Donacyi, posiadaiąc także Dobra te w oczach Strony, præscripsit contra Partem. I gdyby nawet defekt iaki, względem Donacyi mogł prætendi, co nie iest: tedy ob completas præscriptiones, excluditur Strona i od Akcyi, i od Sądu w tey Sprawie.

Nec obstat obiekcya Strony, i motivum Sądu Kurlandzkiego, że iakoby do preskrypcyi deficiebat bona fides Kossowey, z przyczyny, że dobrze wiedziała, iż Siostra iey i z niey progenies, należała do Sukcessyi po Biskupie. *Vide: w Processie fol: 24.*

Bo ℞. Ze wiedziała o pokrewieństwie, to admittitur, ale też razem wiedziała de Jure suo indubitato z Donacyi 1708. Więc była in bona fide, ktora inaczey nie mogła być przerwana, tylko chyba Processem, przed ktorym zaczętym, a nawet i po zaczęciu iego, że wypłynęły preskrypcye, iuż wyżey deductum.

Nakoniec: po wytoczoney Appellacyi od Sentencyi Kurlandzkich, na Terminie Anno 1754. otrzymana na Stronie Kondemnata, zgasiła znowu i pretensyą, i Akcyą Strony przez nieczynienie in tempore adversus hanc Contumaciam przez lat 30.

Prawo bowien Kurlandzkie, to iest Diploma Appellatorium Anni 1615. *w Zigenbornie fol:* 113. §. *ad extremum*, stanowi, aby intra Annum & Diem, adversus Contumaciam agatur, inaczey, transit in rem judicatam, *in verbis*: „In Decretis vero Nostris *in Contumaciam* Partis obtentis, ita observan„dum erit, ut ea nonnisi post Annum & diem, in rem judicatam tran„seant."

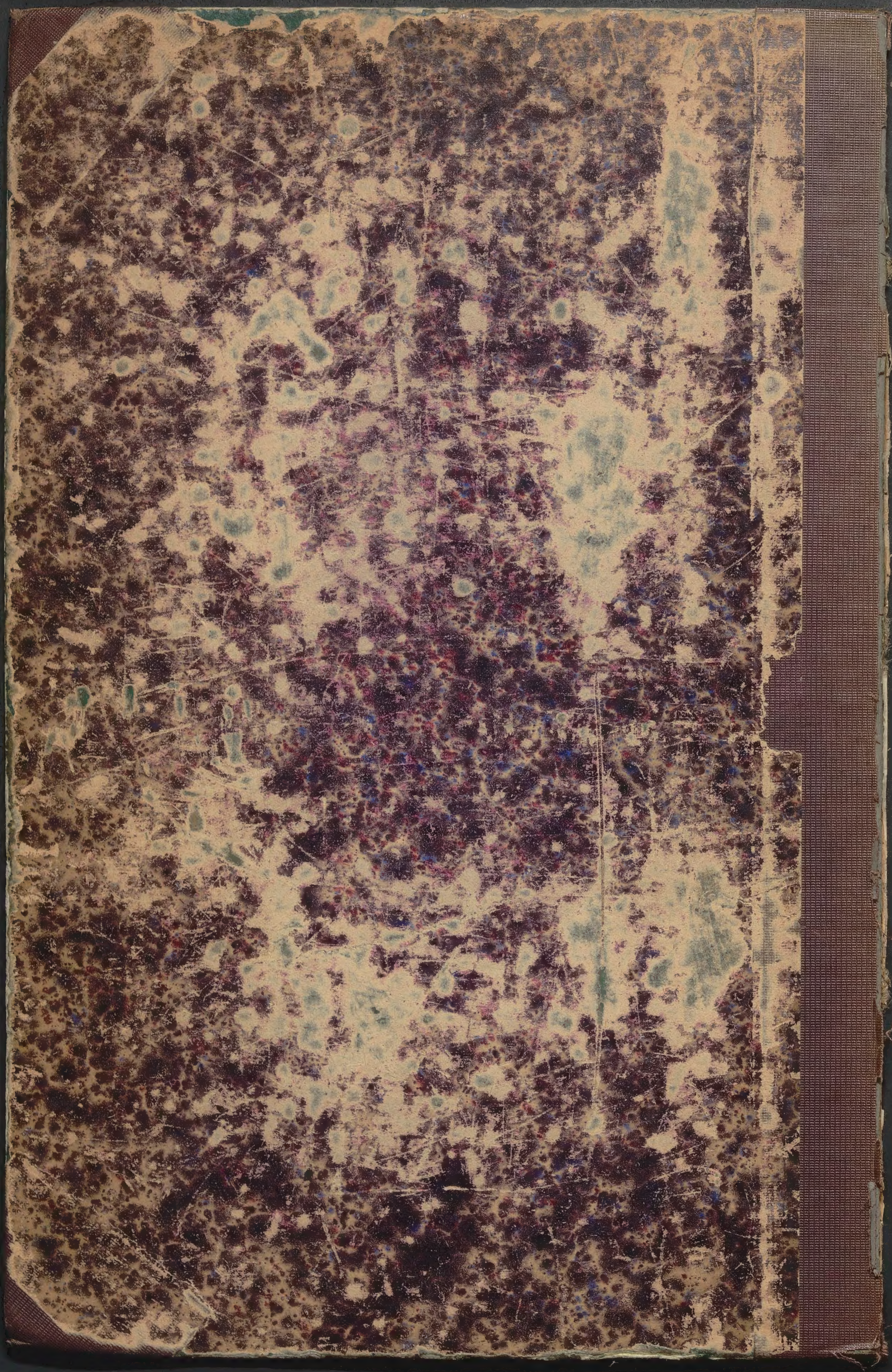
Ponieważ więc i w stopniu Apellacyi Sprawa ta zgaszoną per tot præscriptiones, być się okazuie: Ponieważ także Dekret Anni 1753. Assessorski, pryncypalny fundament Strony, to iest że Donacya ta nie miała w sobie wyrazu „*post fata*„ ale była Donacya inter vivos, obiaśnił, i za niewzruszoną też Donacyą decydował: I tenże Dekret wraz z Kondemnatą Anni 1754. w dzisieyszey Sprawie otrzymaną, względem ważności tey Donacyi faciunt rem judicatam; A tak Strony Akcya i z przyczyny Praw przywiedzionych, i z przyczyny preskrypcyi tyle razy zaszłey i dopełnioney, pro perempta censetur. Przeto Supplicatur Conclusioni deferri, i też Strony Akcyą pro incompetente & extincta deklarować.

Co się tycze nakoniec Kondemnaty w Roku 1784. na UUr. Piechowskich otrzymaney, tey nieważność, & cassabilitas sine pœnis, deducitur.

1*mo.* Ze Ur: Piechowski poiąwszy in Sociam vitæ Sukcessorkę Domus Kczewscianæ, i Dobra quæstionis swemi pieniędzmi z pod Zastawy okupiwszy, Dokumenta w rożnych ręku będące, w tak zadawnionym Interessie, nie mogł windykować, i dopiero niektore z Archivum Zyberkowskiego w tym samym Roku 1784. Die 27. Februarii odebrał, na co producitur dowod *Nro: 16to.* A tak na Kadencyą ani sam zbiedz, ani Dokumentow przesłać nie mogł, i na to offert juramentum. A tak okoliczność ta pro legali impedimento, *według* §. 19. i 20. *w Zigenbor: fol:* 135. reputatur.

2do. Ze ta Kondemnata z Pozwu illegitime wydanego otrzymana, z przyczyny: że Mandat wydany i położony iest przez Ministeryała, czyli Woźnego Zelburskiego Xiążęcego, ktorego Juryzdykcya gdy się rozciąga tylko in Territorio sui Ducatus, a Mandat na Sądy Relacyine, nie Xiążęcy, ale Krolewski UUr. Piechowskim był położony; Więc Ministerialis authenticatus Justrumento Regio i z dwiema Szlachty, iak praxis i zwyczay aż dotąd zachowany dowodzi, Mandaty takowe na Sądy Relacyine intymować powinien. A przeto i z tey przyczyny illegalitatis Terminu i Mandatu wydanego, ta Kondemnata sine pœnis sufferri powinna.

Procesa
według dawnego
prawa polskiego
i
Pladaty.

~~VIII.~~
IX